

CHRISTINA LENZ

Väven vi vävt tillsammans

Om arv, kärlek och sår i generationer

CHRISTINA LENZ

Väven vi vävt tillsammans

Om arv, kärlek och sår i generationer

Förlagshuset Siljans Måsar

www.siljansmasar.com

978-91-89773-50-9

© Christina Lenz, 2026

Materialet i denna bok är skyddat enligt upphovsrättslagen.
Det är inte tillåtet att återge, kopiera eller överföra detta dokument
i någon form, vare sig på elektronisk väg eller i utskrivet format.
Inspelning av publikationen är strängt förbjuden.

Grafisk form: Kathleen Graphic Design

www.kathleen.se

Omslag: Adobe Stock, ChatGPT, författarens privata bilder.

Tryck: Scandbook, 2026

Innehållsförteckning

Förord	13
Fyra generationers kvinnor	13
Mormor	17
Storfamilj i tre generationer	19
Rädslor	20
Din livsglädje	22
Vardagsliv och festmiddagar	23
Framför teven.....	24
På lantstället	26
Dina vänner och ovänner.....	28
Vem var du mormor?	29
Din fosterfamilj och biologiska far.....	30
Folkskola och hushållsskola	32
Statarliv	33
Ett bättre liv och samhälle	35
Paradoxen Djursholm	36
Den politiska kampen fortsätter	37
Gräl, sömnlösa nätter och magont.....	38
Dina kontraster och färger	40
Städa ur sig sin ångest och få bekräftelse.....	40
En tidig frukost med dig i köket.....	41
Hem till familjen efter ett år utomlands	42
Familjekonflikt	43
Ångestdemoner	45

Flyttlass	46
Otroheter	47
Morfar	48
Arv från dig	51
Värdegrunden och det känslomässiga arvet	52
Mina skyddsänglar	54

Mamma	56
Statarflickan.....	56
Dina minnen av barndomens familjeliv.....	57
Pianospel och sång	58
Dina studier, nya flyttar, dans, musik och körsång.....	59
Nya äventyr väntar dig	61
Ditt livs kärlek.....	63
Bröllop i Stockholm	65
Livet i Östberlin.....	66
Barndomsminnen från huset i Enebyberg.....	69
Rädslor och dödsångest.....	72
Längtan efter närhet.....	72
Fritidsaktiviteter när du hämtar mig	73
Pianospelande och överenskommelse	74
Ljuslimtar med fester och dans	76
Nyårsafton med min italienska bror	77
Söders höjder och litteratur	78
Stockholmare, östtysk medborgare och resor till Östtyskland	79
Lär mig tyska och blir förhörd inför prov.....	81
Ångestfyllda tonår.....	82
Jag bryter ihop.....	84
Vi blir kollegor.....	86
Flyttar hemifrån.....	88
”Det var som det var och jag är som jag är.”	90

Oma	72
Fiskardottern som förlorar sin mor	93
Du träffar Opa, bildar familj och andra världskriget bryter ut	95
Tillbaka till Kuhblank	98
Den beskyddande modern	101
Hundälskaren.....	102
Besök i Kuhblank.....	104
Oma flyttar till Dresden.....	105
Mitt första besök i Dresden.....	106
Träffar mina östtyska kusiner	107
Min yngsta faster	109
Som en betraktare.....	111
Reser själv till Östtyskland	112
Pappas relation till Oma, släkt och vänner i DDR	113
Gåvor från Väst och Öst	115
Den östtyska tullen, inresevisum och kontroll.....	115
På besök hos Oma med mormor.....	117
Öst och Väst	118
Hemma hos Oma	121
Längtan efter dig	122
 Älskade dotter	 124
Att vara nära	125
Ensamheten gnager i mig.....	126
Förskolan	129
Astmaanfall som tvååring.....	130
Ditt hem.....	131
Akut operation	133
Mobbning och utanförskap.....	136
Att få vara och älska sig själv.....	137
Som i symbios.....	138
En olycka	139
Fritiden hemma	141
”Så smal och vacker du är”	142

Sång och teater.....	144
Bakslaget.....	145
Ditt tyska ursprung.....	146
Navigera i livet.....	148
Förlåtelse.....	150
En ny fas i livet.....	151

Brottstycken av mitt liv.....	153
Mörkrädd och Skrällan.....	154
Radiosladden.....	155
Sova över och hemlängtan.....	157
Skogen.....	159
Flytt, skolstart och vänner för livet.....	160
Kärlek genom mat.....	161
Kroppen i ständig rörelse.....	162
Lek och prestationsångest – bli tonåring.....	165
Det sociala arvet.....	167
Den tyska skulden och utanförskap.....	168
Älskade hundar.....	171
Utbytesstudent.....	172
Hemma igen.....	178
Studieår och terapi.....	179
Den livsfarliga stressen och hälsan.....	182
Kärleksrelationer.....	184
Min inre och kreativa resa.....	186

Väven vi vävt.....	189
Vad har vi ärvt?.....	189
Vad håller vi fast vid?.....	191
Vad släpper vi taget om?.....	192
Vad kan vi omfamna?.....	193
Vi omfamnar varandra.....	193

Förord

Fyra generationers kvinnor

Sammanlänkade är vi, mormor, mamma, min dotter och jag. Fyra generationers stockholmare. Här finns även en skildring av min farmor, Oma på tyska, som levde i Östtyskland.

Starka, i sorg, glädje och kärlek. Ni har landat i mig och jag har landat i er. Förenade i en väv vi vävt tillsammans som förs vidare i generationer. Vill fånga skärvor av er, mig och oss tillsammans. Finna förklaringar, förståelse, förlåtelse, försoning och frihet.

Min pappa, morfar och farfar, Opa, finns också med i väven. Men det är vi kvinnor som står i fokus.

Det börjar med min mormor, född oäkting som gifte in sig i statarlivet. Sedan skildringen av min mamma, som gjorde en klassresa och efter studier reste till forna DDR och mötte sitt livs kärlek, min pappa.

Därefter berättelsen om min farmor som överlevde två världskrig och en kommunistisk diktatur under fyrtio år. Via min farmor och min pappa har jag sökt mina (öst)tyska rötter. Texten skildrar även delar av min (öst)tyska släkt, minnen och intryck från mina resor till dåvarande DDR, ”Die Wende” och Tysklands återförening.

Kapitlet om den fjärde generationen, min älskade dotter, handlar om kärleken mellan mor och dotter, vår relation i den slitstarka väven vi väver tillsammans.

Näst sista kapitlet, ”Brottstycken av mitt liv”, fokuserar på mitt liv i väven.

Slutligen, i det korta kapitlet ”Väven vi vävt tillsammans”, fångas några av våra gemensamma trådar upp. Hur väven binder oss samman och lever vidare.

Min mormor och farmor lever inte längre men finns inom mig.

Älskade mamma och älskade dotter, er har jag i mitt liv. Tack för all kärlek, omtanke och ständigt stöd!

Tack även till Kerstin Sahlström för synpunkter på mitt allra första utkast av manuset för ett par år sedan.

Ett särskilt stort tack till min kära vän Svante Lundquist som peppat och läst bokmanuset i flera omgångar och gett ovärderlig konstruktiv respons.

Slutligen tack till Yvonne Månsson på *Förlagshuset Siljans Måsar* som blev berörd av mitt manus och ville ge ut boken.

Christina Lenz

Mormor

Det är en stilla morgon under sportlovsveckan 1992.

Du sitter på köksstolen och drar på dig stövlarna inför morgonpromenaden. Morfar sitter mittemot dig vid köksbordet. Som varje morgon. Ni har druckit ur sista slurkarna av kaffe i de skira kaffekopparna och ätit upp era limpsmörgåsar.

Morfar läser fortfarande tidningen som ligger uppslagen framför honom.

Så faller du.

Rakt ner.

Morfar reser sig, långsamt och mödosamt. Han går fram till dig, ruskar om dig. Säger ditt namn. Igen. Och igen. Vill väcka dig.

Du är redan borta, men ändå inte.

Ingen vet hur lång tid det tar innan han tar sig till telefonen. Kan se hur han sedan faller ihop hulkande.

Du dör där på köksgolvet. En bristning i stora kroppspulsådern. Aneurysm – ett ord jag inte visste vad det betydde då. Ett ord som låter som något som växer i det tysta och plötsligt spränger allt.

Du var 86 och jag var 23.

Jag minns inte exakt var jag är när jag får beskedet. Bara känslan. Ett tryck över bröstet. En ofattbarhet. Som om marken under mig rämnar och jag ändå står kvar.

Jag vill se dig.

På Danderyds sjukhus ligger du bakom ett skynke. Jag drar undan tyget. Går fram. Rör vid dig.

Din kropp ligger märkligt stilla.

Du känns fortfarande så mjuk. Så där mormorsmjuk. Kramig. Som jag minns från min barndom – de kärleksfulla minnena.

Kroppen jag lutat mig mot, sovit bredvid, tryckt mitt ansikte emot. Men munnen.

Din nya tandrad, den gör dig främmande. Käken ser större ut, nästan hårdare. Du som alltid haft en liten mun, lite inåtvända tänder. Precis som jag. Du var så glad över de nya tänderna. Jag tyckte aldrig om dem. De var inte du.

Och där, vid din döda kropp, tänker jag att jag saknar dina gamla tänder.

Min bror kommer. Vi kramar om varandra hårt. Ett ordlöst band mellan oss. Samma blod. Samma historia. Samma förlust. Den känslan har jag också med min syster.

När jag står vid din sida undrar jag om du känner min närvaro, om du är kvar ännu eller om din själ har lämnat. Kanske har du kommit till ditt själsliga hem nu. Till dem som väntat på dig.

Jag känner något starkt. Som kommer till mig.

Du är inte bara min mormor.

Du är i mig.

Min kropp känns som en del av dig. Som om min kropp även är din. Som om våra nervsystem fortfarande är sammanlänkade. Förnimmer det så starkt.

Du är jag och jag är du. Här är vi. För evigt inflätade i varandra.

Redan borta.

Men ändå inte.

Sorgen som följde översköljde mig. Den kommer inte som en storm. Den kommer i vågor. Små, förrådiska. På promenader. I dofter. I plötsliga minnesbilder.

Känner din närvaro.

Tårar av saknad. Så mycket jag hade velat säga dig som aldrig blev sagt.

Hållrummet vi båda kände.

Mörkret som slingrade sig som en orm i våra kroppar. Ormen som ville ömsa skinn med budskapet om att vi kan vara de vi alltid varit och är ämnade att vara.

Men vi hörde bara rösten inom oss som skrek efter kärlek.

Känslan av övergivenhet. Kan vi någonsin bli fri från den känslan?

Storfamilj i tre generationer

Äntligen är din äldsta dotter, Marianne, min mamma, tillbaka i Stockholm med familjen – min pappa, min storebror och min storasyster. Året är 1965. Ett år innan jag föddes.

Med öppna armar välkomnar du familjen och visar in dem i hörnlägenheten på tredje våningen, på Folkungagatan 78 på Söder.

Allt är förberett, var familjen ska sova och du har köpt chokladkakor till barnen.

Resan med flyttlasset från Östberlin har gått som planerat. Du och morfar är lättade och tacksamma över att familjen lyckats ta sig hem till Stockholm efter flera års ovisshet om de skulle få utvandra från DDR, dåvarande Östtyskland.

Min mamma hade hittat kärleken under ett utlandsarbete i Östtyskland. Hon hade träffat min pappa och de hade bildat familj och bosatt sig i Östberlin.

För dig är det självklart att hjälpa din äldsta dotter och hennes familj. Du och morfar har alltid funnits där för båda era två döttrar. Ni har kämpat för att döttrarna ska kunna studera och få bättre förutsättningar än ni själva haft i livet. Studierna gick före allt annat.

Mina föräldrar är på en gemensam klassresa – från arbetarbarn till akademiker och övre medelklass.

Du och morfar blir ett ständigt stöd för familjen.

Mormor, du finns i mitt liv när mamma kommer hem med mig från Södersjukhuset i februari 1966.

Efter sex månaders föräldraledighet ger sig min mamma iväg till lärarvikariatet i Västerås på morgonen tillsammans med min pappa, som fått provtjänstgöring som läkare på lasarettet i Västerås.

Jag blir lämnad hemma med dig. Sedan finns du där ständigt i min närhet.

Du håller mig i dina armar. Jag ser dig, känner ditt väsen, men ser du mig?

Här är jag!

Flyttkartongerna packas året därpå. Glädje över att storfamiljen har råd att köpa hus och flytta till Enebyberg. Till det nybyggda Mockfjärdshuset vid järnvägen där tågen från Roslagsbanan dundrar förbi.

Våren 1973 går nästa flyttlass, ett stenkast bort, till Djursholm. Till huset på berget.

Tills jag flyttar hemifrån 1986, 20 år gammal. Samma år som du och morfar också flyttar och storfamiljen splittras.

Rädslor

Smyger in till dig och morfar på kvällen när jag inte kan somna. Jag är fem år och vågar inte gå upp till övervåningen där resten av kärnfamiljen bor. Mitt sovrum ligger bredvid ditt och morfars sovrum på nedervåningen.

Magen knyter sig av sorg och rädsla. Där uppe sover de alla fyra, utan mig. Hör inte hemma hos dem. Hänvisad till dig och morfar, undanskuffad på bottenvåningen i huset i Enebyberg.

Ser dig framför mig mormor, så nära, så fysisk. Du är där men samtidigt någon annanstans. Dina varma kramar. Nattar mig ibland på kvällarna, sjunger och läser sagor, sittande på sängkanten. Känner mig trygg i värmen under täcket, men längtar efter mamma.

Utanför lekislokalen står jag och håller dig i handen. Lekisfröken möter i dörren, hälsar och växlar några ord med dig medan morfar sitter kvar i bilen och väntar.

Vill inte gå in. Vill inte släppa din hand.

Du kramar om mig och tar avsked. Jag kämpar för att hålla tillbaka gråten i halsen, när du vinkar hej då och sagt till lekisfröken:

”Hon är så känslig och blyg.”

Lekisfröken visar in mig i den stora hallen, var jag ska ställa skorna och hänga av mig ytterkläderna.

I hallen hänger det fullt av jackor. Det finns endast ett fåtal hängare att välja mellan, markerade med olika djur. Jag väljer ett som är ledigt men minns inte vilket djur det var.

Lekisfröken tar mig sedan till en stor lokal där flera barn sitter på golvet. Det är sagoläsning och jag blir tillsagd att sätta mig bland de andra barnen.

Ingen leker med mig och jag vågar inte prata med någon. Mamma som sagt att jag skulle få kompisar när jag började på lekis.

Jag är rädd för de andra barnen och den stränga dagisfröken. Men den andra, unga dagisfröken verkar vara snäll. Tyr mig till henne och får hålla henne i handen när vi går iväg till lekparken. Jag är den enda som inte har någon gåkompis.

Andra terminen på våren börjar en ny flicka på dagis. Hon blir min allra första vän och bästis.

Ja, du sa att jag är så känslig, mormor. Känslan av att inte höra till växte sig allt starkare inom mig.

Vågade inte visa mina känslor och trodde att något var fel på mig. Varför blev det så, älskade mormor?

Du sa även till mig att jag skulle akta mig för ”fula gubbar”. Även min mamma fick under sin uppväxt höra att hon skulle akta sig för fula gubbar.

”Vilka de kunde vara och vad de eventuellt kunde göra eller säga hade jag ingen aning om”, säger min mamma till mig.

Kanske hade du hört om någon händelse i nyheterna eller kanske hade du själv mött fula gubbar i livet. Det vet varken mamma eller jag. Men att det fanns farliga fula gubbar, det budskapet gick fram till både min mamma och mig.

Det resulterade i att jag höll mig undan och knappt vågade hälsa när en man var på besök. Instinktivt skannade jag av mannen, lyssnade på rösten, kroppsspråket. Vad sa och gjorde han när han fick syn på mig? Var han verkligen snäll, som pappa och morfar? Kunde jag känna mig trygg?

Den ständiga farhågan planterades i mig. Förstod du det, mormor? Dina rädslor blev som fastmejslade i mig.

Din livsglädje

Ser framför mig dina fräcknar och ditt tjocka svarta hår, fyllt av permanentade hårlockar.

”Lite färg piggar minsann alltid upp!” säger du när du står framför spegeln i badrummet och lägger på en färgad ansiktskräm och rouge på kinderna.

”Det hör till vanligt hyfs att piffa till sig och lukta gott. Men andra får förstås göra och se ut som de vill.”

Ett leende finns alltid till hands på dina läppar när du går ut genom dörren.

I doftmolnet, sprudlande av livsglädje, ger du dig iväg till körsången, teatern, eller för att träffa vänner tillsammans med min morfar, iförd färggrann mönstrad klänning, kappa, hatt och en tunn sidensjal kring halsen.

Du och morfar har många vänner som ni umgås med. Snabbt blir du vänskaplig med alla – brevbärare, affärsbiträden och grannar. Du ser människorna och behandlar alla lika.

Du tog dig fram överallt med dina starka korta ben, smala midja, 160 centimeter lång med stolt hållning och orubblig vilja. Din livsglädje och energi smittar av sig likt en orkan när den rycker fram.

De allra flesta av årets dagar.

Vardagsliv och festmiddagar

Doften av nybakade bullar och kakor. Nynnande och med radion på hög volym, står du där vid köksbänken och bakar – en älskad bullmormor.

Mina klasskamrater och jag mumsar i oss de goda vaniljbullarna och kakorna när vi kommer hem från skolan på eftermiddagarna. Bullarna och kakorna som mina gamla barndomsvänner fortfarande pratar varmt om.

När jag ställer fram dem på bordet säger jag:

”Det är mormor.”

Innan jag förstår vad jag sagt börjar kompisarna skratta och sedan faller även jag in i skrattet. Min mormor njuter av att se oss mumsa i oss där hon står och pysslar i köket.

★

Hemma hos oss bestod vardagsmaten av köttbullar, köttfärslimpa, falukorv, korvsoppa, blodpudding, fattiga riddare, potatisbullar med lingonsylt och fiskpinnar.

På torsdagar, doften av vaniljpannkakor och ärtsoppa.

Middagar som du, eller ibland morfar, ofta lagade och hade klar när mina föräldrar kom hem från sina jobb på seneftermiddagen eller kvällen.

Jag åt allt med god aptit men jag kan fortfarande känna smaken av dina översaltade köttbullar och torra köttfärslimpa.

Matlagningen var för dig ett nödvändigt ont, till skillnad från bakningen.

När det var fest strålade du. Ser ditt leende framför mig och hör ditt lockande skratt när du konverserade med gästerna – som ofta bestod av både mina föräldrars och mormor och morfars bekanta.

Det pirrade inom mig inför varje besök och jag ville gärna hjälpa till med förberedelserna. Det blev liv när gästerna kom och huset fylldes med prat och skratt. Alla i familjen var på gott humör och vi barn fick sitta med de vuxna. Vi slapp barnbordet, det som vi placerades vid när det var fest hemma hos de flesta av mina föräldrars vänner.

För dig och morfar var det självklart att vi barn skulle sitta tillsammans med de vuxna.

Framför teven

Tillsammans hela storfamiljen i teverummet satt vi ihoptryckta i soffan. Två av oss i någon av fåtöljerna och några låg på madrassen med alla kuddarna, som låg längs med ena väggen.

Vi var som fastklistrade framför teven, som sände Vilhelm Mobergs *Raskens*.

Mina morföräldrar hade varit med om televisionens intåg under 1950-talet. För dem var tevetittandet både bildande, underhållande och ett naturligt sätt att umgås på.

De älskade komedier och gamla 50-talsfilmer som skildrar svensk allmogekultur, i ett förskönat romantiskt skimmer. Det var långt ifrån den verklighet som de själva upplevt.

Jag älskade att sitta framför teven med familjen och få leva mig in i olika dramatan. Att få ta del av andras yttre och inre världar och livshistorier.

På samma sätt som du gjorde, mormor. Som när du lyssnade på radioberättelser. Du levde dig in i röster och gestaltningar.

Fascinerat berättade jag för mina klasskamrater om vad vi tittat på för teveprogram. Några av mina klasskamrater fick inte titta på teve lika mycket som jag. Det uppfattades av deras föräldrar som skräpkultur och dålig vana. För mig och min familj var tevetittandet något självklart. Det ifrågasattes inte.

I slutet av 70-talet köpte mina morföräldrar en egen liten teve som de placerade framför dubbelsängen i sitt sovrum.

Minns att jag låg på mage mitt mellan dem i sängen och tittade på *Albert och Herbert*. Mina fötter nådde knappt upp till deras huvudkuddar. Mormor kunde sitta i sängen med en virknål i handen. Hon virkade på ett av alla de sängöverkast som hon gav till oss i familjen. Som jag fortfarande har kvar.

Godisburken stod på hennes nattduksbord, fylld med till exempel engelsk konfekt, geléhallon, punschpraliner och Romerska bågar.

Mormor skickade med jämna mellanrum över godisburken till mig: ”Ta för dig ordentligt!” sa hon. Jag tog gladeligen en stor näve godis.

ibland bjöd morfar mig på Fazers gröna marmeladkulor, som var hans favoriter.

Tre gottegrisar låg där och smaskade framför teven tillsammans.

På lantstället

I perioder på somrarna och över helger under vår och höst är jag hos mina morföräldrar på deras lantställe.

Morfar kör oss i sin lilla Daf 66 på de små grusvägarna till det lilla huset i Västanberga, cirka två mil utanför Åkersberga. Lantstället har två små sovrum, kök och vardagsrum.

När vi kommit fram springer jag ivrigt upp för trapporna till husdörren.

Känner den där speciella doften när jag kliver in i huset. Fortsätter in i det lilla sovrummet och lägger mig på en av sängarna. Slappnar av och andas in doften. En lite gammal lukt från möblerna, fuktiga textilier, en gnutta matos och svag doft av kaffe. Känns tryggt att vara här.

Intill huset ligger ett skogsområde där jag vandrar fritt och leker fantasilekar bland mossar och stenar. Mormor och morfar låter mig vara, men jag är nästan alltid i deras närhet.

Frågar ibland om jag får titta på eller kan hjälpa morfar med något han bygger, som till exempel när han anordnar en duschhörna vid en bergvägg mellan trädgården och skogen. Han monterar upp en duschslang och lägger en tillsågad trätrall att stå på.

Naglarna är söndriga och smutsiga på mormor och morfar efter att de har varit ute hela dagen. De odlar potatis, grönsaker och har rabatter fyllda med påskliljor som avlöses av tulpaner och sedan rosor under hög- och sensommaren.

Morfar bygger till en stor altan på huset och de hjälps åt med målningen och allt annat som ska skötas om på landstället. Även jag får hjälpa till med att måla, om jag vill. Mormor rensar rabatter, plockar bär, städar, tvättar och lagar mat.

Alltid var de i rörelse, i arbete, sysselsatta.

Men på eftermiddagen efter lunchen blir det vila för oss alla tre. Jag stirrar upp i taket på tyglampan med de små söta ballerinnorna som dansar runt på lampskärmen. En fluga surrar i rummet. Viftar bort

den när den sätter sig på min arm eller i mitt ofta under somrarna otvättade hår.

På kvällen ser jag till att myggnätet sitter som det ska innanför det öppna fönstret. Men när jag försöker somna hör jag ändå ilandet från en mygga. Läger täcket över huvudet och lyckas till slut somna.

Någon gång händer det att en kompis får följa med och sover över på landstället.

Vi går i mellanstadiet, flickkompisen och jag. Efter lunchen, som huvudsakligen består av köttbullar, stekt falukorv eller sill, alltid med potatis till, får vi äntligen traska iväg i våra traskor på grusvägarna till badplatsen.

Vi har tvingats vänta i en timme efter maten för att inte få kramp, som man alltid sa till oss.

Promenaden tar tid eftersom vi hela tiden behöver stanna upp och tömma ur traskorna från sand och grus. Glada och förväntansfulla kommer vi till badplatsen och ser vem som först vågar doppa sig. Badar tills vi huttrar och traskar sedan tillbaka, sugna på mellanmål.

Mormor kramar om oss och ser till att vi får av oss badkläderna, så att vi inte ska få blåskatarr. Hon frågar hur det var vid sjön och om vi mötte några grannar på vägen, alltid nyfiken om vi pratat med någon och vad de sagt.

Vi sätter oss vid det uppdukade kaffebordet. Det doftar kaffe och bullar. Mormor och morfar dricker sitt svarta kaffe med flera sockerbitar ur de vackra, skira blommiga kaffekopparna. Vi barn serveras blandsaft eller jordgubbssaft och glufsar i oss en bulle och någon kaka. Mormor trugar glatt i oss ännu fler bullar och kakor.

Ibland dricker morfar sitt kaffe med dopp.

”Allt blir mycket godare då”, säger han. Så jag testar lite kaffe med mycket mjölk och socker och doppar min bulle i det ljumma mjölkiga och sockersöta kaffet. Känner hur gott det är när bullen smälter i munnen. Morfar och jag ler mot varandra med munnarna fulla.

När grannen kommer över på fika hålls kaffeградden upp i gräddsni-pan och bitsockret läggs i sockerskålen med sockerbitstången.

Till kvällsmat äter vi ost- och skinksmörgåsar, eller när det lyxas till

blir det varma mackor med svamp-, skink- eller räkstuvning. Mormor och jag hjälps åt att göra iordning smörgåsarna och hålla koll på tiden de står inne i ugnen.

Sedan sätter vi oss och äter i vardagsrummet. Vi dricker svart påste till smörgåsarna, antingen English Breakfast eller Earl Grey.

Dina vänner och ovänner

Telefonen ringer utanför ert sovrum. Den står i hallen på den låga hallbyrån under den stora spegeln, strax intill ytterdörren.

Trots att du avskyr skvaller öser du ur dig allt möjligt till en av dina väninnor. Om något som en av dina ovänner sagt eller gjort.

Timslånga telefonsamtal.

Du kräver fullständig lojalitet av dina vänner. Antingen är de dina vänner och stöttar dig i allt, eller så är de dina ovänner.

Eller snarare fiender eller ”satkärningar”, som morfar kallar dem. Men han säger det även ibland om dina lojala vänner när du inte hör.

Jag minns särskilt Gerda, din barndomsvän. Hon som du hälsade på när du träffade morfar för första gången.

Vänskapen mellan er bryts när jag är 19 år för att Gerda inte tar ställning och står på din sida i en familjekonflikt.

Jag förstår ingenting av det då. Hur kan du och Gerda vara ovänner, ni som varit oskiljaktiga vänner hela era liv? Hon som var hela storfamiljens vän. Som ofta var hemma hos oss på besök.

Hon som jag besökte tillsammans med mina föräldrar efter det att du gått bort.

Du säger till mig om någon varit dum mot mig i skolan:

”De är bara avundsjuka på dig! De är inga riktiga vänner.”

Samtidigt säger du att jag är alldeles för känslig.

Jag känner mig mest bara ledsen och förvirrad.

Efter flera år sätts en förlängningssladd in så att du och morfar kan ha er telefon inne i sovrummet. Det är en lättnad för alla i familjen utom för morfar.

Suckandes går han ofta ner till köket och lägger patiens när telefonen ringer.

Mormor, du var en av de mest färgstarka, energifyllda och levnadsglada människor jag någonsin älskat. Du kunde konsten att stråla och charmera.

Dagar som du levde fullt ut och livet lekte. Andra dagar vällde mörkret fram ur ditt inre.

Vem var du mormor?

Du föddes som ”oäkting”, Svanhild Margit Carlsson, född Lagergren, 10 oktober 1905. Din biologiska mor hette Augusta Lagergren. Hon ville inte veta av dig och det blev ditt livs trauma.

Ditt trauma har jag känt av under hela mitt liv. Och även min mamma. Din övergivenhet.

Varken mamma eller jag vet om du fick träffa din biologiska mor under din uppväxt. Det var inget du talade om.

Min mamma har skrivit en självbiografisk text, *Mitt rika liv* (Marianne Lenz, 2021, opublicerad text skriven till familjen som jag fått tillstånd att citera ur). I den texten beskriver hon en händelse när hon var fyra år och fick träffa sin biologiska mormor:

Mamma bad mig att gå ut i trädgården och leka för hon skulle få besök av en dam som hon behövde vara ensam med. /.../ Efter en stund hör jag mamas förskräckta röst ropa på mig att komma in och klä på mig kappan. Vi skulle följa ”tanten” till stationen. ”Tanten” var lång och smal. Hon tittade knappt på mig ...

På återvägen frågade jag mamma vem "tanten" var. "Din mormor", blev svaret. Jag hade aldrig hört talas om denna mormor, för jag hade en annan, men mamma var tyst som en mussla, resten av vägen och jag vågade inte fråga mer.

Mycket senare berättade min mamma, att hon ombetts att aldrig höra av sig till sin biologiska mor. (Marianne Lenz, 2021)

Det var enda gången min mamma fick träffa sin biologiska mormor.

Din fosterfamilj och biologiska far

Mormor kunde konsten att berätta detaljrika historier. Hon berättade gärna för mig om sin barndom.

Som till exempel om fosterfamiljen där hon blev placerad som nyfödd i det lilla torpet i Spånga, där miljonbyggen numera står och det knappt finns några barrträd kvar.

Mormor blev varmt mottagen i fosterfamiljen, som utöver föräldrarna bestod av fem syskon. Från första stunden älskade hon sin fosterfamilj och hon fick deras familjenamn Lidell. Hon kände en tillhörighet hos dem.

När första världskriget bröt ut var min mormor nio år. Det var hungersnöd i landet och så småningom härjade spanska sjukan som familjen drabbades av och den äldsta dottern i fosterfamiljen gick bort. Hela familjen sörjde.

★

Mormor berättade alltid varmt om sin biologiska far. Hon var stolt över honom. Han hette Edvin Bergström och han hade erbjudit sig att bilda familj tillsammans med mormors biologiska mor, Augusta.

Men det ville inte Augusta. Hon ville inte ens veta av min mormor efter födseln.

Det här ältade mormor.

Edvin var ingenjör, uppfinnare och väldigt musikalisk. Hans familj, familjen Bergström, var borgerlig och bodde länge i Gamla stan och senare på Söder. Under många år hade familjen Bergström svårt för att acceptera min mormor, oäktingen. Så det var inte konstigt att min mormor ville behålla namnet Lidell från sin fosterfamilj.

Relationen mellan mormors biologiska far och mor tog snabbt slut. Men Edvin träffade en ny kvinna, Agda, som han blev djupt förälskad i och ville gifta sig med.

Edvin och Agda förlovade sig och bestämde sig för att de skulle ta hand om Edvins barn tillsammans. Men Agda blev sjuk och dog strax innan min mormor föddes.

Det var fosterfamiljen som var min mormors riktiga familj. Så upplevde min mamma det också som barn. Samtidigt hade min mormor fin kontakt med sin biologiska far så länge han levde.

Min mamma minns sin biologiska morfar med värme. Han hade alltid något spännande upptåg på gång, berättar hon. Hans kreativitet, barnakärlek och nyfikenhet präglade deras möten när de besökte honom i hans hem på Söder.

Min mamma har även berättat att hennes morfar länge sörjde sin älskade Agda. Först efter flera år gifte han sig med en kvinna som hette Selma. Varken min mamma eller någon i familjen var särskilt förtjust i Selma. Hon upplevdes som en elak styvmormor av min mamma och mammas lillasyster. Edvin och Selma fick inga gemensamma barn.

Det finns en hörsägen om Selma, har min mamma berättat. Selma skulle ha mördat sin egen syster, men polisen hittade aldrig några bevis, och motivet var oklart. Selma dog på ett sinnessjukhus i Kalmar. En okänd livshistoria. En av många släkthistorier som väcker nyfikenhet. Som finns hos så många av oss. Som vi inte vet om.

Väven vi vävt tillsammans

Om arv, kärlek och sår i generationer

Möt starka kvinnor i sorg, glädje och kärlek. I *Väven vi vävt tillsammans: Om arv, kärlek och sår i generationer* berättar författaren Christina Lenz om sin relation till sin mormor, farmor, mamma och dotter.

En genuin skildring där det personliga sökandet möter det samhälleliga och historiska. Dyk in i sanna historier om klassresor, kvinnors roll i samhället, emotionella sår och helande. Följ med från 30-talets Sverige, till andra världskrigets Tyskland, Östtyskland och Sverige idag.

Det äkta tilltalet bjuder in till empati och igenkänning. Här gestaltas skörhet och styrka. En vacker balans mellan livsglädje, reflektion, sorgearbete och frihetssökande.

Men kan författaren förstå, förlåta och finna försoning med sin mormor, mamma, dotter och farmor? Christina Lenz söker modigt efter svar i den väv kvinnorna vävt tillsammans.

 **Förlagshuset
SILJANS MÅSAR**

ISBN 978-91-89773-50-9

9 789189 773509 >